

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਡੀ. ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਤੜ ਜੇ. ਜੇ.

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਦੋਸ਼ੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 61 .

1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1976

ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ (1950 ਦਾ XXIX)— ਧਾਰਾ 3— ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ 1973— ਧਾਰਾ 432 ਅਤੇ 433— ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950— ਧਾਰਾ 161 — ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਫੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ-ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950 ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 161 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੈਦੀ ਐਕਟ 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਕੇ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਦੁਆਰਾ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 432 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ

**Jhanda Singh, son of Sohan Singh v. The State of Punjab etc.
(D. S. Tewatia, J.)**

ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ,
ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੈਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਚੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹੈ।
(ਪਾਰਾ 9, 10, 14 ਅਤੇ 16)।

30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ। ਜੁਲਾਈ, 1974 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ*ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪੀ.ਐਸ. ਪਾਤਰ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1976 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ: -

- (i) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰੋ; .....
- (ii) ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੇਰੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;
- (iii) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।
- (iv) ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ।

ਡੀ ਐਸ ਬਾਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਟੀਐਨ ਭੱਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਨਿਰਣਾ

ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਜੇ. —(1) ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖਿੰਦੂ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈ ਸੋਨਰ ਨੂੰ ਚੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

Jhanda Singh, son of Sohan Singh v. The State of Punjab etc.
(D. S. Tewatia, J.)

(3) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤੇ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਮੇਰਠ ਨੇ 1952 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 72 ਅਤੇ 73 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ,

27 ਸਤੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਰਨਾਲ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 26 ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ | 1954, ਅਤੇ 8 ਜਨਵਰੀ, 1955 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 22 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਛੋਟਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਗਭਗ 33 ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(4) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕੈਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਲਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, - ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, ਮਿਤੀ 14 ਮਾਰਚ, 1974 (ਆਰ/2/ 1), ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਤਰ ਰੋਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਕਾਗਜ਼ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1974 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। (2/2) ਆਈ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਪੇਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(5) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ, 1950 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਲਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਨ। ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੀ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਡ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 432 ਅਤੇ 433 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) *coff* ਸੈਕਸ਼ਨ 4 432 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Jhanda Singh, son of Sohan Singh v. The State of Punjab etc.
(D. S. Tewatia, J.)

(6) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, 1950 ਦੇ ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਅਤੇ 433 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ: -

"3. ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਟਾਉਣਾ-

(1) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ, -

(a) ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਾਂ

(b) ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ, ਕੈਦ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜਾਂ

(c) ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ

(d) ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ;

ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, - ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਜਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"432. (1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਜਾਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ

ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਲਈ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਵੀ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

(6) ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਕੋਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਣਦਾਰੀ ਥੋਪਦਾ ਹੈ।

(7) ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 433 ਵਿੱਚ, "ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਰਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, —

(a) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ;

(b) ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ, ਸਜ਼ਾ ਯਾਫ਼ਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਬਦਲੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ-

ਐੱਸ

(a) ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਲਈ;

(b) ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ;

(c) ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ;

(d) ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ।

(7) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੰਗਿਆ।

ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਆਦਿ
(ਡੀ. ਐੱਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ, ਜੇ.)

ਸੀਤਵਾਰਾਮ ਬਰੇਲਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੈਦੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, 13 ਮਈ, 1971 ਅਤੇ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, 1971, ਕ੍ਰਮਵਾਰ. ਸ਼੍ਰੀ ਮਲਿਕ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 161 ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(8) ਇਸ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"161. ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ, ਛੋਟ ਦੇਣ, ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ, ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਰੁਝਾਨ।"

(9) ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ "ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। , ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੀਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ , ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੇ. ਯਕੀਨਨ, ਇਹ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(10) ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੈਦੀ ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ?

(1) ਏਆਈਆਰ 1969 ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 252.

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ।

(11) ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਯਿਨ ਮਾਈ ਐਲਕੋਪੀਨੀਅਨ, ਇੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ। ਪਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ। ਆਪਣੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਮਲਿਕ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪੁਨਰ: ਐਸ. ਮੋਹਨ ਕੁਮਾਰਮੰਗਲਮ (2), ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ: -

“ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਰਾਜ, ਰੋਕਥਾਮ ਰੋਕੂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੋਕਸ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੇਸ. *v. ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ; Ex parte O'Brien* (3), ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 5 ਦਸੰਬਰ, 1922 ਨੂੰ ਆਇਰਿਸ਼ ਫ੍ਰੀ ਸਟੇਟ ਸੀਵਿਥਾਨ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਆਇਰਿਸ਼ ਫ੍ਰੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਅਗਸਤ, 1920 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 14-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਰਡਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ

(2) ਏਆਈਆਰ (38) 1951 ਮਦਰਾਸ 583.

(3) (1923) 2 KB 361: (92 LJKB 797)।

ਆਇਰਲੈਂਡ ਐਕਟ, 1920, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਇਰਿਸ਼ ਫ੍ਰੀ ਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਫ਼ੇ 375 ਅਤੇ 376 'ਤੇ ਬਰਕੇਸ ਐਲਜੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਕ੍ਰਟਨ ਐਲਜੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਸਫ਼ੇ 386 ਅਤੇ 387 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਰਿਜ਼ਲ ਪੇਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, *ਈਸ਼ੁਕਾਈ ਐਲੇਕੋ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿਨ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ। v. ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ (4)*, ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ।

ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ: ਘਾਟ (5), ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬੇ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3(2), ਪ੍ਰੀਵੈਂਟਿਵ ਡਿਟੈਂਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਜੇ ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਯਰਵਦਾ ਜੇਲ੍ਹ, ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 713 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਬੰਬਈ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਦਰਾਸ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ।

(4) ਪੰਨਾ 670 'ਤੇ 1931 AC 662 (AIR (18) 1931 PC. 248)।

(5) 52 ਬੋਮ. LR 711. [AIR (38) 1951 Bom. 161]। 52 ਕਰੇੜ: ਐਲ.ਜੇ.

(12) ਸ੍ਰੀ ਮਲਿਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (6), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 286(1) (ਏ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਡੀਲਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਤੰਬੂ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ। ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 245 ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਘੀ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਕੋਲ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ, ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਹਿਤ ਸਥਿਤੀ ਉਹੀ ਹੈ।

(13) ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬਾਹਰੀ-ਖੇਤਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦੀ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਸਦੀ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਸੂਚੀ III ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 4 - ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ, 1950 ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈ ਸੋਨਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

(14) ਜਿਵੇਂ ਕਿ sub-section (ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਰਿੱਟ ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਥਿਤ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

(6) (1955)22ES.CR6603:

Jhanda Singh, son of Sohan Singh u. The State of Punjab etc.
(D. S. Tewatia, J.)

ਰਾਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(15) ਸ੍ਰੀ ਮਲਿਕ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੇਤਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ।, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵੀ ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, 'ਜਦ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ', ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੈਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੁਆ ਉਸ ਨੂੰ. ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਲਿਕ ਸੇਨ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਲਈ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ: -

“ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ; ਅਰਨਸੈਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ। 1950 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਬੰਧਤ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ, ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਉਸ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ *ihntef*-ਸਟੇਟਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਵੀ.ਡਬਲਿਊ

ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ: **Punjab and Haryana (1977)1**

“(2) ਜੇਲ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਜਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਢੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ, ਜੇਲ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ- ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, (i) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (ii) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਜਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਜਬਲਪੁਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 3(2) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਡਿਸਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ', ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ'। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਆਨ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1954, ਨੂੰ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਟੋਪੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ-

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦਾ ਖੇਤਰ. ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 1950 ਦੇ ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1954 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰਬਰ 6548 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਈ ਸੋਨਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1966 ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤੀਆ ਰੀਲੀਜ਼ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 1018 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ, ਪਰ ਇਹ ਕਦਮ ਵੀ ਅਜੇ ਵੀ ਜਨਮਦਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੁਬਾਰਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

(16) ਸੇਨ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਜੋ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ' ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ 'ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ' ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਾਨੂੰਨ। ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਜੇ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸੇਨ, ਜੇ., ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਾਈ ਸੋਨਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਵੀਟੋ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2), ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਕਿਸੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼। 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਕੇ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ

ਕਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 432 ਦੀ ਧਾਰਾ 6(ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਚਿੰਤਤ ਸੀ, ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ, ਉਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ। ਅਣ-

**Jhanda Singh, son of Sohan Singh v. The State of Punjab etc.
(D. S. Tewatia, J.)**

ਸੋਧੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਕਰਨ 'ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ' ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੈ।, ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ' ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸੇਨ, ਜੇ. ਨੇ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ। ਰਾਜ.

(17) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਰਾਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਕਿ ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ ਰਿੱਟ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੈਦੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੈਦੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ।

(18) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਟਰ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ